

А.В. Михайленко

Викладач кафедри АМТCS№1 КПІ ім. Ігоря Сікорського

СПОЛУЧУВАНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОВЖИВАНИХ СЛІВ ТА ТЕРМІНІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Питанню вивченню сполучуваних можливостей загальноновживаних слів та термінів в англійській мові приділяють багато уваги вчених-мовознавців та дослідників.

Сполучаючись із іншими словами у технічній та економічній підмовах загальноновживані слова стають складними словами-термінами або ж термінами-словосполученнями. Більшість дослідників схильні вважати, що синтаксична конструкція словосполучення утворюється на основі підрядного граматичного зв'язку – узгодження, керування або прилягання [1; 2]. Проте слід зазначити, що ці три способи синтаксичного зв'язку між елементами характерні для словосполучень української та російської (синтаксичних) мов. У сучасній англійській (аналітичній) узгодження та керування використовуються зовсім рідко та характерні для невеликого кола словосполучень. Основним прийомом є прилягання [1, с.31-33].

В основі структури словосполучень лежать валентні властивості складових. Термін валентність можна вважати синонімом сполучуваності, оскільки він вживається на позначення потенційних комбінаторних властивостей морфологічних одиниць, набору можливостей, реалізація яких відбувається у різних типах словосполучень. Валентність окремого слова в першу чергу визначається тим, яким є діапазон тих смислових відношень, які це слово може передати у поєднанні з іншими словами в залежності від своєї лексичної та граматичної семантики. У зв'язку з цим деякі мовознавці: Степанова М.Д., Іваницька Н.Л. пропонують розмежовувати граматичну та лексичну валентності. Сутність граматичної валентності вбачається у здатності слова комбінуватися з певними частинами мови в певних граматичних формах. Натомість лексична валентність, тобто заповнення синтаксичних моделей

конкретними лексичними одиницями, пов'язана з екстралінгвістичними факторами [3, с.14-15].

Дослідивши валентність складних слів-термінів та словосполучень-термінів утворених від загальноживаних слів на позначення частин тіла людини, дій, предметів та явищ навколишнього середовища можна дійти висновку, що найбільшу валентність із загальним першим компонентом на позначення частин тіла людини в економічній та технічній підмовах англійської мови має слово Face(9):

Face

-amount, -centered, -difficulties, -hardened, -man, -mounted,
-plate, -value, -the music

найменшу - Body (3):

Body

of electors, of power, of state administration.

Із загальним другим компонентом найбільша валентність у Head (68):

Head

Air-, available-, back-, bending-, boiler-, buffer-, cable-, cable distribution-, cambered-, chemical-warfare-, closing-, coil-, coupling-, cutter-, cylinder-, delivery-, detecting-, differential-, division-, dividing-, drill-, drop-, effective-, elevation-, engraving-, erase-, executive-, feed-, flat-, gathering-, gross-, homing-, hydraulic-, hydrostatic-, laser-, leveling-, magnetic-, managing-, manufactured-, milled-, multi-spindle-, operating-, photometer-, piezometric-, piston-, pouring-, projector-, reading-, recording-, reproducing-, rotor-, round-, runner-, scanning-, screw-, shifting-, slotted-, sound-, spiral-, staring-, tapping-, thermal-, tool-, undeveloped-, valve-, vault-, velocity-, video-

найменша – Nose (5):

Nose

Bucket-, cam-, pitcher-, spindle-, tool-.

Найбільшу сполучувальну можливість із загальним першим компонентом на позначення предметів, дій та явищ навколишнього середовища в економічній та технічній підмовах має загальноживане слово Air (25):

Air

-box, -actuated, -borne, -brake, -craft, -dried, -driven, -drum,
-extractor, -flow, -line, -liner, -lock, -port, -powered, -proof,
-retaining, -screw, -ship, -slusher, -steam, -strip, -tight, -way,
-worthy,

найменшу – Table (1):

Table

Of interests.

Із загальним другим компонентом найбільша валентність у Gate (49):

Gate

Air-, bottom-, butterfly-, check-, control-, crest-, cylinder-, deflecting-,
delayed-, double-, down-, drum-, duplicate-, emergency-, feeding-, finger-, flap-,
horn-, hydraulic-, Intake-, level crossing-, lifting-, lock-, logical-, low-lever-, out-,
overpour-, parallel-, relay-, ring-, rolling-, roof-, running-, sector-, service-, shower-,
shutter-, slide-, sound-, swing-, swinging-, switching-, tail-, time-, trigger-, turbine-,
whirl-, wide-, zero-,

найменшу має загальноживане слово - Wall (4):

Wall

Customs-, jamb-, pile retaining-, tariff-

Представлені дані дають наступну картину: найбільшу сполучувану можливість із загальним першим компонентом на позначення частин тіла людини в економічній та технічній підмовах англійської мови має слово Face (9), найменшу - Body (3). Із загальним другим компонентом на позначення частин тіла людини в економічній та технічній підмовах найбільша валентність у Head (68), найменша - Nose (5). Найбільшу сполучувальну можливість із загальним першим компонентом на позначення предметів, дій та явищ навколишнього середовища в економічній та технічній підмовах має

загальноживане слово Air (25), найменшу – Table (1). Із загальним другим компонентом найбільша валентність у Gate (49), найменша - у Wall (4). Отже, у підмові техніки та економіки найбільш валентними є Head (68) і Gate (49). Терміни Table і Wall мають найменшу валентність.

Список використаних джерел:

1. Баранник Д.Х. Семантична структура термінологічного сполучення; сучасні проблеми термінології та термінографії. – Тези доповідей міжнародної наукової конференції – К. – 2000. – с.31-33.
2. Зацний Ю.А. Збагачення словникового складу сучасної англійської мови. – Запоріжжя: ЗДУ, 2001. – 243 с.
3. Граматична та лексична валентність повнозначного слова / Н.Л. Іваницька // Філологічні студії : зб. наук. ст. – Вінниця, 2006. – Вип. 4.– С. 14-17.
4. Степанова М.Д. Теория валентности и валентносный анализ – М. – 1999. – 211с.